

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ І ЗМІНИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛЬСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

А.Василюк,

*Інститут педагогіки і психології
професійної освіти АПН України*

Т.Соколовська-Дзьоба

*Інститут педагогіки Люблінського
університету*

Бурхливі політичні й економічні процеси у Польщі супроводжувалися істотними змінами в освіті, насамперед у визначенні її головних цілей і засобів їх досягнення. Політичні діячі, науковці-педагоги і викладачі всіх рівнів знайшли консенсус щодо стратегії цього процесу, хоч тактичні питання залишаються темою дискусій, зокрема, шляхи підготовки в університетах Польщі вчителів нового типу для закладів оновленої обов'язкової освіти.

Зміни в університетах не були надто радикальними з кількох причин (напр., університети зберігали досить високий рівень автономії навіть у роки надзвичайного стану), а для планування конкретних кроків керівництво Міністерства освіти та університетів використало досвід сусідніх західноєвропейських країн (передусім ФРН, Швеції, Великобританії, Франції). Багато було зроблено для активізації співпраці з ними, створення нових міжнародних ВНЗ (як, наприклад, Університет Центральної Європи) і розширення обмінів викладачами та студентами.

Під час перегляду навчальних планів, змісту старих дисциплін і планування нових після попередніх порівняльних досліджень широко використовувався найкращий закордонний досвід. Істотно розширилися права студентів та можливості індивідуального вибору руху по сходах ступеневої вищої освіти. Так, з 1991 р. студенти Люблінського університету вільні в отриманні, окрім наукової, ще й педагогічної кваліфікації, можуть перевищувати мінімальний обов'язковий обсяг психолого-педагогічної підготовки за своїм бажанням та можливостями (мінімум становить 270 годин, включаючи вивчення методики фаху і 150 годин практики у навчальних закладах).

Оскільки в Західній Європі переважає тенденція дедалі більшого концентрування підготовки вчителів для всіх рівнів обов'язкової освіти в університетах, то не дивно, що ця обставина врахована і

в Польщі. Молодь, яка хоче здобути фах учителя, обирає саме ці заклади, а не доступніші професіоналізовані інститути. Втім, це не полегшує завдання університетів, які повинні підтвердити слухність надій молоді і надати їй освіту європейського рівня.

Це завдання складне, хоч викладацький корпус польських ВНЗ має достатню кваліфікацію. Як і в інших країнах Європи чи Америки, польські університети мають готувати майбутніх вчителів не просто до викладання певної дисципліни у незмінному суспільстві з визначеними на віддалене майбутнє правилами дій і поведінки, а до активної й успішної праці в перманентно змінному суспільно-економічному оточенні, в умовах, які неможливо передбачити з достатньою точністю.

У цьому контексті стає зрозумілою особлива активність викладачів польських ВНЗ, зокрема, інститутів Люблінського університету, у дискусіях з теми вдосконалення підготовки фахівців, пошуку шляхів ефективнішого досягнення головних цілей вищої освіти.

У сфері підготовки вчителів утворився певний консенсус учасників дискусій у тому, що стосується концепцій вищої педагогічної освіти. Потроху відходить у минуле стара компетенційна концепція з її наголосом на вузький прагматизм, набування якнайширших вузькофахових знань і засвоєння лише певних методик. Вчені, з врахуванням закордонного досвіду, запропонували кілька нових концепцій: прогресивну, з концентруванням на підготовці вчителя до бачення, аналізу й розв'язування проблем діяльності у швидкозмінному оточенні; персоналістичну, з наголосом на формуванні особистості вчителя; загальноосвітню, з засвоєнням різноманітної інформації з багатьох сфер, корисної в роботі з розвинутою сучасною молоддю; нарешті, різносторонньої підготовки з наданням вчителю кількох компетенцій з досягненням рівноваги між головними компонентами професійної кваліфікації: науковими знаннями, системою цінностей, педагогічним умінням та навичками.

У Люблінському університеті вважають, що найкращі перспективи має концепція різносторонньої підготовки, тому викладачі і наукові співробітники інститутів педагогіки та психології вдосконалюють ті елементи сучасної підготовки вчителя, які вважають найістотнішими для забезпечення його професійного успіху у школі.

Помітні зміни на краще в ефективності дій випускників в колективі школярів, налагодженні контактів та кращому розумінню молоді. Але, звичайно, ще немає повної реалізації можливостей різносторонньої підготовки вчителів та інших фахівців.

Тому професори і науковці Люблінського університету вважають співпрацю зі своїми колегами за кордоном важливим позитивним чинником, що примножить спільні знання і можливості, допоможе розв'язати національні освітні проблеми.

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Н. Яцишин

*Луцьк, Волинський державний
університет ім. Лесі Українки*

Зараз, коли інтенсивно розробляються різноманітні аспекти нової української вузівської наукової педагогіки, конче необхідно не тільки досліджувати, аналізувати, узагальнювати досвід минулих років, але разом з тим вивчати стан системи вищої освіти зарубіжних країн. У цьому зв'язку значний інтерес становить вивчення системи вищої освіти Великобританії.

Під вищою освітою у Великобританії розуміють освіту, яка націлена на отримання вченого ступеня чи якої-небудь кваліфікації (наприклад, педагогічна спеціальність). Вона розпочинається після здобуття середньої освіти в обсязі загального свідоцтва про освіту, так званого підвищеного рівня (General Certificate of Education, A. Level). На протязі багатьох століть вищими навчальними закладами у Великобританії вважали університети, оскільки лише тут отримували студенти освіту, яка давала право на здобуття вченого ступеня. Існує в Великобританії і система подальшої освіти, яку можна здобути після завершення обов'язкового курсу середньої школи в навчальних закладах будь-якого типу, крім університетів, політехнічних інститутів та педагогічних коледжів. Ці навчальні заклади дають можливість отримати свідоцтво чи диплом, але не вчений ступінь.

Тепер вищу освіту в Великобританії дають: університети, пе-